

Έθιμο της Καμήλας (Φώτα)

Από την αρχαιότητα

σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία, υπήρχε η συνήθεια στη Μακεδονία και τη Θράκη των μεταμφιεσμένων (τζαμαλάρηδων) σε ζώα (καμήλα, τράγος, ελάφι). Οι τζαμαλάρηδες παρίσταναν πονηρά όντα που διώχνουν τα κακά πνεύματα.

Το γαλατσιάνικο έθιμο της Καμήλας, κατά την προφορική παράδοση, δεν είναι άλλο παρά η αναπαράσταση ενός πραγματικού γεγονότος.

Πως ξεκίνησε

Στα τέλη του 19ου αιώνα ή στις αρχές του 20ου ζούσε στη Γαλάτιστα μια όμορφη κοπέλα, η Μανιώ. Η ομορφιά της ήταν ξακουστή και στα γύρω χωριά και ακόμη παραπέρα. Κόσμος πολύς πέρναγε από το σπίτι της: έμποροι που προφασίζονταν πως ήθελαν να πουλήσουνπραμάτειες περίεργες, οδοιπόροι που ακριβώς μπροστά στο σπίτι της διψούσαν... Όλους τους έβλεπε από το καφασωτό της αυλής το Μανιώ και χαιρόταν. Μα απ' την άλλη λυπόταν γιατί δεν ήταν όμορφοι. Τελικά η πανέμορφη Μανιώ βρήκε τον καλό της, ένα όμορφο παλικάρι που το συνάντησε κάποτε η κόρη κι έμεινε με το στόμα ανοιχτό. Μέρα με τη μέρα ο έρωτάς τους φούντωσε. Για κακή τους τύχη όμως έβαλε στο μάτι τη Μανιώ και ο αναιδής γιος του Τούρκου Επιτρόπου της περιοχής, ο οποίος παρά τις σοφές συμβουλές του πατέρα του που δεν ήθελε μπλεξίματα με τους γκιαούρηδες, έκλεψε την κόρη, προκαλώντας μεγάλη αναστάτωση στο χωριό.

Όταν οι προσπάθειες των Ελλήνων να πάρουν πίσω το κορίτσι ναυάγησαν, το παλικάρι της Μανιώς ανέλαβε δράση. Με την παρέα του σκαρφίστηκε κάτι ανάλογο με τον Δούρειο Ίππο των αρχαίων Αχαιών στην Τροία. Ετοίμασαν ένα

γλέντι. Για να μπορέσουν δε να μπουν στον τούρκικο οντά χωρίς να τους μετρήσουν, σκαρφίστηκαν κι έφτιαξαν ένα ομοίωμα καμήλας, κάτω από το οποίο μπήκαν οι φίλοι του ερωτευμένου. Ο χορός, τα τραγούδια και τα καμώματα των νεαρών αντρών έφεραν αποτελέσματα. Οι Τούρκοι άνοιξαν τις πύλες κι άρχισαν να διασκεδάζουν με τους Ρωμιούς. Όταν οι Τούρκοι βρέθηκαν αναίσθητοι πάνω στις πλάκες να ροχαλίζουν, η παρέα βρήκε την Μανιώ, την έβαλε κάτω από την καμήλα και εξαφανίστηκαν. Μάλιστα, για να μην προλάβουν οι Τούρκοι να την ξαναπάρουν, την άλλη μέρα του Αϊ Γιαννιού τελέστηκε ο γάμος των δύο ερωτευμένων.

Η κατασκευή της Καμήλας

Το σύμβολο του εθίμου είναι ένα ομοίωμα καμήλας. Το στόμα στηρίζεται σε κορδόνια που είναι σκεπασμένα με ραμμένα σαγίσματα. Κάτω από το σώμα 3 άνδρες με κουδούνια βαδίζουν ή χορεύουν με ρυθμό.

Η κατασκευή της Καμήλας ήταν από παλιά μια ιεροτελεστία. Ξύλα στρόγγυλα, σανίδια, πετσιά, σαγίσματα, τομάρια, προβιές, φούντες και κορδόνια οι πρώτες ύλες κατασκευής. Την παραμονή μικροί και μεγάλοι είχαν πολύ δουλειά για να πετύχουν το καλύτερο αποτέλεσμα. Οι παλαιότερες καμήλες ήταν πάρα πολύ βαριές. Τα τελευταία χρόνια το ξύλο του κορμού έχει αντικατασταθεί από πλαστικό και το τρίχωμα από λεπτό ύφασμα με αποτέλεσμα να χρειάζονται 3 άτομα για τη μεταφορά του και όχι 6 όπως ίσχυε παλαιότερα!

Το τραγούδι της Μανιώς

Επίσης, την παραμονή, μετά τη λειτουργία του Μεγάλου Αγιασμού, οι παπάδες γύριζαν το χωριό και φώτιζαν τον κόσμο, τα σπίτια και... τα λουκάνικα. Η καμήλα έβγαине αμέσως μετά τον αγιασμό των νερών και τη μετέφεραν οι λεγόμενοι «καμλάρηδες», 3 νέοι διαλεχτοί και γεροδεμένοι, για να αντέχουν το βάρος της. Οι άνδρες αυτοί στοιχίζονταν ο ένας πίσω από τον άλλο. Έγερναν πότε δεξιά πότε αριστερά κάτω από τα σαγίσματα, χτυπούσαν τα κουδούνια, χόρευαν, χαμήλωναν και ανέβαινε ο καμηλιέρης και τραγουδούσαν:

΄πόψε μας κλέψαν τη Μανιώ,
αμάν γκιουζέλ Μανιώ,
τρεις Τούρκοι Αρβανιτάδες,
αμάν γκιουζέλ Μανιώ.

Την πήραν και την πήγανε
σε τουρκομαχαλάδες.

- Πες μας, Μανιώ, ποιον αγαπάς
και ποιον θα πάρεις άντρα;

- Κάλλιο να δω το αίμα μου

στη γη να πλημμυρίσει,
παρά να δουν τα μάτια μου
Τούρκος να τα φιλήσει!

Οι Τζαμαλάρηδες

Μπροστά από την Καμήλα χόρευαν οι τζαμαλαροί που ήταν φουστανελάδες. Φορούσαν μάσκα στο πρόσωπο και κρατούσαν γκλίτσα. Οι λεβέντες αυτοί χορεύοντας πηδούσαν φράχτες, χαμηλά μπαλκόνια, πήγαιναν στις νοικοκυρές, που τους περίμεναν με ένα караφάκι ούζο και μεζέ, για να κεραστούν και να χορέψουν ένα γύρο μαζί τους. Έπαιρναν τα φιλοδωρήματά τους και έφευγαν. Πολλές φορές έμπαιναν μέσα στα σπίτια και έκλεβαν λουκάνικα. Αργότερα τους απαγόρευσαν να φορούν μάσκες.

Μέχρι το 1930 στόλιζαν δύο Καμήλες, οι δύο ενορίες του χωριού, οι «σκαλιουτάδεις» που ήταν οι ενορίτες της Παναγίας και οι «μαζιουτάδεις» που ήταν οι ενορίτες του Αγίου Γεωργίου. Οι δύο Καμήλες συναντιόνταν στο παζάρι όπου γινόταν μεγάλο γλέντι. Εκτός από τις Καμήλες των Φώτων, στόλιζαν και μία μικρή Καμήλα την Πρωτοχρονιά.

Την Καμήλα τη συνοδεύουν κλαρίνα και νταούλια. Ένα γαϊδούρι φορτωμένο με ένα βαρελάκι για κρασί, μια νταμιτζάνα για το ούζο και ένα μεγάλο κοφίνι για το κρέας, τα λουκάνικα, το τυρί και το ψωμί που έδιναν οι νοικοκυρές.

Η Καμήλα ξεσηκώνει όλο το χωριό. Πολλοί ακολουθούσαν την Καμήλα και χόρευαν, άλλοι στέκονταν μπροστά στα σπίτια τους και την περίμεναν με ενθουσιασμό. Όλα τα σοκάκια, καθαρά και ασπρισμένα, περίμεναν τον ερχομό της. Αφού γυρνούσε όλες τις γειτονιές, το απόγευμα κατέληγε στο παζάρι. Εκεί συνεχιζόταν ο χορός και το γλέντι μέχρι που νύχτωνε.

Πηγή: galatista.gr